

Karlstad 20 augusti 2020

Nulägesbild – Hur mår det värmländska näringslivet med anledning av Corona?

Under våren och försommaren hade alla vi som arbetar på Handelskammaren personliga samtal med över 1200 företag i Värmland. Vi pratade om hur ni medlemmar mår, er situation och vad ni då behövde hjälp med. Alla dessa samtal mynnade ut i en sammanställning som kom att bli uppdaterad i sex versioner. Var och en var en ögonblicksbild och en samling röster fördelat på olika branscher.

Vi har under den senaste veckan gjort 70 nya samtal. Och dessa ligger till grund för en ny uppdaterad sammanställning kring hur läget är efter den sommar som varit och inför den höst som komma skall.

Vår förhoppning med denna sammanställning är att vi ska ha en gemensam och bred bild över hur det ser ut hos företagen och vad vi tillsammans kan göra för att göra situationen bättre. Här och nu, alltså idag, och på lång sikt.

Den generella bilden

- **Fler positiva signaler.** Telefonerna har börjar ringa lite igen. Såväl nya som gamla kunder lägger beställningar. Läget verkar till viss del ha stabiliserat sig och några som tog höjd för ett riktigt dåligt scenario under våren, eller som förutspådde att kundernas betalningsförmåga skulle falla radikalt, inser nu att **det blev lite bättre än förväntat**. Men samtidigt står vi just nu i ett läge och en osäkerhet kring vilken väg smittan i Värmland tar efter återgång till arbetsplatser och skolor.
- **Bättre, men fortsatt avvaktan inför framtiden.** Nu är vi efter den sommar och snart i den höst som många refererade och satte hoppet till utifrån en vändning. Många vittnar om att det vänt, att det går bättre än tidigare och att planeringshorisonten nu är längre. Känslan är att man "vill framåt". Att det trots allt finns ett annat lugn - "Vi tar inte längre panikbeslut". Hos många finns dock fortfarande en avvaktan och oro inför hur det kommer bli. Företagens egna kunder, inväntar sina kunder och så vidare vilket i vissa fall ger en råttan-på -repet effekt.
- **Oron inför sommaren kopplat till den stängda norska gränsen,** och som under en period byttes till glädje, är i och med den nya stängningen nu tillbaka. Många vittnar om de negativa konsekvenser stängningen ger.
- **Fortsatt fokus på omställning.** Många pratar om "det nya normala" och berättar om den "nya kostymen", nya arbetsätt och om nya produkter och tjänster som snabbt kommit ut på marknaden. Värdet av förtroendefulla kundrelationer har visat sig varit än högre i den snabba anpassningen. Många har under våren **slimmat sina verksamheter** och reducerat kostnader för att snabbt kunna bygga lönsamhet och marginal när uppdrag och orderböcker börjar fyllas på.
- **Strukturella förändringar.** De flesta vittnar om att möten som tidigare inneburit resor fortfarande är digitala och att de resor som trots allt görs ska vara verksamhetskritiska. Man tror att det är ett förändrat beteendemönster som kommer kvarstå i stor utsträckning. Dock menar de flesta att den digitala mötesformen innebär begränsningar när det gäller nya kunder. Fler öppnar dock upp för att träffas fysiskt i mindre skala och under kontrollerade former.

- Många av de som har möjlighet, framför allt de som arbetar på större företag, **arbetar fortfarande hemma** och begränsar fortsatt externa kontakter. Fler har dock öppnat upp för möjligheten för medarbetare att jobba på arbetsplatsen men fortfarande utifrån principen att man glesar ut.
- Efter att många beviljats **korttidsarbete** under våren och sommaren har en rad företag nu avslutat det efter semesterperioderna. Från flera olika branscher, vittnar några också om såväl genomförda som planerade nyrekryteringar.
- Det finns förhoppningar om fortsatta, samt nya **stödåtgärder** då exempelvis vissa orderböcker släpar och effekten av Corona visar sig tydligare nu hos vissa branscher. Flera pratar också om att de klarat sig tack vara alla stödpaket – vad händer när de försvinner?
- Sett till antal **konkurser** hade Värmland 98 registrerade konkurser perioden jan-juni 2020 jämfört med 74 samma period 2019 och 112 under 2018.

Tillverkning

- Fortfarande viss variation mellan branscherna.
- Varuflödena verkar fungera bra överlag. Flera har försökt och fortsätter att försöka hitta kompletterande leverantörer, gärna i närområdet, för att minska den sårbarhet som till exempel uppstod när Italien stängde ner.
- Att resandet fortfarande inte fungerar är för många ett bekymmer. Dels för att exempelvis uppstarter skjuts upp och att man i vissa fall inte får hit nödvändig utländsk kompetens, dels för att eftermarknadsverksamhet drabbas när servicepersonal inte kan resa. Samtidigt lyfts exempel där företag utvecklat nya arbetsätt för att komma runt detta och installerat maskiner digitalt på distans.
- Bekymmer med bemanning tycks för många ha varit en farhåga som inte besannades, många vittnar om låg frånvaro överlag de senaste månaderna.
- Efterfrågan på olika typer av vätske- och medicinförpackningar är fortsatt stor vilket gör att många företag inom **papper och massa** mår bra och osäkerheten är mindre än i våras.
- För de industrier som levererar till **livsmedelsindustrin**, exempelvis de som levererar olika former av trycktjänster på förpackningar, går affären fortsatt bra. Från att innan sommaren ha sett en avvaktan hos kunder om nya satsningar får man nu in nya beställningar från såväl nya som gamla kunder.
- **Sågverken** går bra, bland annat på grund av stor efterfrågan från bygghandeln
- **Skogsföretagen** säger att det går bra och vittnar om ett stort tryck. Det initiala tapp som skedde utifrån att vissa sågverk drog ner som en försiktighetsåtgärd är helt borta.
- Från **stål- och verkstadsföretagen** kommer spretiga rapporter beroende på kund och marknad. De som har mycket affärer i Kina verkar klara sig bättre än de med mycket affärer i USA. Detsamma gäller **fordonsindustrin**, där vissa direktleverantörer pratar om att de är nu är tillbaka till nästan samma nivåer som tidigare och att volymerna nu är mycket högre än förväntat medan andra fortfarande ligger med tunna orderböcker.
- Flertalet företag som levererar till **sjukvården** och **läkemedelsbranschen** mår bra och upplever att efterfrågan är stor.
- Företag inom **försvarsindustrin** mår bra och går fortsatt på högvarv.

Handel

- Inom **dagligvaruhandeln** ser man nu mer traditionella handelsmönster men det förändrade köpbeteendet, med tillväxt inom näthandeln, fortsätter. Citybutiker har det fortsatt svårare men för vissa går det ändå bättre än i våras och förhoppningen är att öppning av skolor och arbetsplatser leder till mer rörelse.
- För de livsmedelsbutiker som ligger längs gränsen var de veckor den norska gränsen var öppen såklart oerhört positiv. Att den nu åter är stängd riskerar att slå hårt mot gränshandeln ännu en gång och ger också stora konsekvenser för hela Värmland. Oro över hur länge gränsen kommer att vara stängd denna gång.
- **Sällanköpshandel.** ”Gör det själv”-marknaden, inredning och byggvaruhuset säljer som aldrig förr. Trävaruproducenter som säljer till stora bygghandelsföretag går också bra på grund av detta. Övrig sällanköpshandel vittnar fortsatt om gleshet i butikerna.
- **Bilförsäljare** vittnar om tappad försäljning av nya bilar och ser fortfarande en viss avvaktan vad gäller avslut av affärer. Man ser samtidigt en stor uppgång på begagnatmarknaden vilket, hos flera, resulterat i lika många sålda bilar men en skillnad i fördelning nytt och begagnat.

Hotell & restaurang och kultur & nöje

- Besöksnäringen är den bransch som haft det allra tuffast redan från början.
- Flera **restauranger** vittnar om att sommaren gått bra och ser positivt framåt även om oro lyfts nu när semestern lider mot sitt slut. Många har ställt om från inomhusplatser till utökade uteserveringar. En utmaning har för många varit bemanning och medarbetarplanering utifrån osissheten.
- **Hotell** pratar om ”galna veckor” med många gäster under semesterperioden men när semestern nu börjar ta slut och företag fortfarande avvaktar med tjänsteresor dippar bokningarna igen. Bokningar sker med kort framförhållning, vilket ställer stora krav på flexibilitet i organisationen och på det strategiska arbetet i stort. Råder fortfarande en stor osäkerhet kring hur det kommer att bli framåt. De som erbjuder **konferensmöjligheter** är fortsatt hård drabbade.
- Företag inom **evenemang/nöjesbranschen** och **kultur** är fortfarande svårt drabbade av de begränsningar som finns kring antalet människor som får samlas och sätter sitt hopp till snar förändring - ”Vi går i väntans tider”. Många upplever nu också andra vågen om ombokningar, alltså de som i våras bokade om sina events till tidig höst och som nu tvingas gå igenom samma process. Men trots att många ställt om och erbjudit kreativa lösningar via exempelvis streaming eller uppsättningar i mindre format, påverkar branschens nedgång ändå dess underleverantörer, som exempelvis ljus – och ljud, tvättinrättningar, musiker, leverantörer av instrument med flera, hårt.
- Några **museer** har varit öppna under sommaren, andra har erbjudit upplevelser utomhus och digitalt.

Bygg & anläggning och fastighet

- Många **byggföretag** vittnar om bra tider. Befintliga byggen rullar på och utöver några framflyttade förfrågningar hos vissa verkar de flesta varit förskonade. Finns en viss fundersamhet kring effekten på lång sikt då långa ledtider inom branschen gör att det är en viss eftersläpning.

- Materialförsörjningen fungerar bra, vissa har dock bytt några av leverantörerna under resans gång.
- På **anläggningssidan** rullar infrastrukturprojekt och byggen på bra. Även konsulter och underleverantörer kopplat till mark och anläggning vittnar om bra tider. Några lyfter dock att man upplever en inbromsning vad gäller satsningar utanför storstadsregionerna och Karlstad.
- Inom **fastighetsbranschen** ser man nu en liten efterfrågan på nya kontorslokaler från att i stort sett ha haft noll efterfrågan under våren. På **bostadssidan** projekteras det fortsatt och det är bra tryck på andrahandsmarknaden för bostäder. Utbudet är dock fortsatt lågt.

Transport och logistik

- **Godsflödena fungerar** fortsatt ganska bra och på många håll har det skett en ändring i varuflöden, som ett resultat över hur det går i andra branscher.
- ”Hösten blir facit”. Många **åkerier** ställer om sina verksamheter och sina flöden. De som kör mot gränshandeln, restaurang och hotell har det tufft medan de som kör mycket till apotek, bygghandel, paketterterminaler och levererar mat hem till folk vittnar om bra tider. Vissa tror att hösten kan bli tuffare och att en viss typ av transporter, som kompenserat vissa av de förlorade kommer minska när exempelvis privatpersoner inte längre bygger lika mycket.
- ”Det är inte bara att köra”. Företag som jobbar med **persontransport** - taxibolag, bussföretag och resebyråer, har det fortsatt tufft. De snabba svängningar kring exempelvis stängda gränser och restriktioner gör det svårt att planera saker som schemaläggning och vilotider, samtidigt som man måste stå redo och vara beredd. Branschen vittnar också om ett väldigt högt tryck på deras olika kundcentran med många frågor kring säkerhet, avbokningsregler, återbetalning mm.
- Vissa vittnar om nya kunder som resultat av att våren tvingat dem att utveckla såväl leveranssäkerhet samt smittobegränsningar. Att nya utarbetade rutiner gett nya kunder.

Livsmedel

- **Producenterna** ser en ökad efterfrågan på svenska livsmedel och upplever att fler väljer närproducerade alternativ.
- I och med ökad rörelse på ex restauranger har även flödena dit ökat under sommaren.
- På **gårdarna**, som varit inne i en intensiv period, har verksamheten rullat på. Man har skördat och tröskat på som vanligt och ”julivädret” upplevdes positivt.
- På inköpssidan är det och har det varit relativt få störningar, farhågan att exempelvis frukt och grönt skulle bli svårare att få tillgång var till viss del överskattad.

IT

- Företag vittnar om att branschen i stort klarat sig rätt bra, mycket till följd av att företagen digitaliserats i större utsträckning. De har investerat nytt men också haft behov av support.
- Röster hörs också om en tuff höst då man har en längre start - och bromssträcka på sina lösningar. Den längre bromssträckan gynnade dem under våren men den längre startsträckan gör det är svårt att sälja in nya projekt nu när kunderna är försiktiga inför höst/vinter/vår - ”Vi hörs 2021”
- Flera företag som jobbar mot **e-handel** går bra. Likaså de som jobbar med datakapacitet och datasäkerhet.

- **Spelbranschen** går fortsatt bra.

Energi

- Vittnar om att affären i sig fortsatt går bra, "el och värme behöver ju verksamheterna fortsatt ha" och att det inte är någon större påverkan eller hot vad gäller energiförsörjningen.
- Inledningsvis fanns en oro för minskad tillgång på material och bränslen, men hittills rapporteras om bra flöden.
- Fanns också initialt en osäkerhet kring kunders betalningsförmåga och man tog höjd för att många skulle begära anstånd med betalningar. Detta har inte inträffat och man ser inte heller någon ökad volym av stängningar pga obetalda fakturor. Kanske kommer det eventuellt märkas när vintern kommer och fakturorna blir dyrare.
- Återvinningsföretag med kunder inom exempelvis byggindustrin vittnar om att deras affär rullat och fortfarande rullar på stabilt.

Finans/redovisning och juridik

- Många **banker** vittnar om bra tider och ser att både företags- och privatkunder klarat sig bra. På privatsidan har sommarens tryck på bostadsmarknaden resulterat i en hög efterfrågan på bostadslån samtidigt som efterfrågan på amorteringsfrihet har planat av.
- **Revisionsbyråers** verksamhet rullar på kopplat till just revision utifrån att den är lagstadgad. Förändringar har skett i arbetssätt från att tidigare ha åkt ut till kund till att kunder nu hellre skickar material digitalt. Någon menar att det är positivt med nya arbetssätt men att relation med kunden blir svagare. Några vittnar om en liten nedgång på tilläggstjänster.
- **Affärsjurister** vittnar om att affären fortsatt går bra och att de har mycket att göra. Dock fortsatt viss stiltje vad gäller större transaktioner. Det befarande antalet ökade konkurser har inte inträffat och man ser inte heller signaler om att dessa är på gång.

Andra tjänsteföretag

- Några **teknikkonsultföretag** vittnar om att man från att ha varit nere och vänt, sedan i början av sommaren ser att det börjar röra på sig. Många drabbades i och med att många industrier, framför allt stora företag, införde stopp. Nu, under den senaste tiden, vittnas det dock om att det börjat ordna upp sig mer och mer i takt med att några industrier börjar öppna upp igen. Någon ser också att vissa kunder, som innan Corona krävde att konsulter skulle vara fysiskt på plats, inte längre gör det. Att man genom att ha behövt jobba på distans också kunnat påvisa att det går bra, trots komplexa produkter.
- Några **reklambyråer** vittnar om bra tider och har kammat hem fler och nya affärer den senaste tiden medan andra ser en osäker start på hösten där några av deras kunder fortfarande har handbromsen i.
- PR- och kommunikationsbyråer vittnar om i vissa fall ett uppsving kring vikten av kommunikation som ledningsstöd kopplat till Corona. Hur kommunicerar man med sina kunder, hur kommunicerar man med sina medarbetare? Något som också gett dem nya uppdrag.

- **Bemanningsföretagen** vittnade om en stökig inledning på Corona-tiden med mycket pusslande fram och tillbaka. Men med facit i hand verkar många klarat sig bra och på totalen hållit en hyfsat jämn nivå.
- **Rekryteringsföretagen** ligger i princip på samma nivå. Några rekryteringar pausades men de som såg ett tydligt behov valde ändå att köra på. Som så många andra upplevs det svårt att komma ut till kunder, särskilt nya kunder.
- De **frisörer** som haft en mixad eller yngre målgrupp har klarat sig bra om man bortser från en väldigt rörlig kalender med många av- och ombokningar.
- **Säkerhetsföretag** vittnar om fortsatt efterfrågan även om produkten uppdaterats till att passa denna "Coronatid".
- Några **utbildningsföretag** som jobbat länge med distansutbildning upplever att de haft ett försprång och fortsatt kunna erbjuda utbildning. Andra leverantörer har kunnat hålla igång verksamheten men i mindre skala via mindre grupper, andra lokaler och nya digitala lösningar.